

[Εργασία]

Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας

Προσωπικές αντωνυμίες

- Προσωπικές αντωνυμίες
- Κτητικές αντωνυμίες
- Οριστική και επαναληπτική αντωνυμία
- Αυτοπαθείς αντωνυμίες
- Αλληλοπαθείς αντωνυμίες
- Δεικτικές αντωνυμίες
- Ερωτηματικές αντωνυμίες
- Αόριστες αντωνυμίες
- Αναφορικές αντωνυμίες

§2.35. Η ονομαστική του πρώτου και δευτέρου προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας κανονικά παραλείπεται, όπως και στα νέα ελληνικά, επειδή υπονοείται από τις καταλήξεις των ρημάτων. Δεν παραλείπεται μόνο σε περιπτώσεις έμφασης ή αντιδιαστολής προς άλλο πρόσωπο.

ΛΥΣ 16.15 *έτέρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην ὥστε τῆς πρώτης τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐνὶ ἄλλοι προσπαθοῦσαν να ἀποφύγουν τον κίνδυνο, ἐγὼ κατάφερα να πολεμῶ τους ἐχθροὺς ταγμένους στην πρώτη γραμμῇ. (αντιδιαστολή)*

ΛΥΣ 25.25^α *μὲν οὗτοι συμβουλεύουσιν, οὐδεπώποτε ὑμῖν ἐλυσιτέλησεν, ἃ δ' ἐγὼ παραινῶ, ἀμφοτέραις ἀεὶ ταῖς πολιτείαις συμφέρει οἱ συμβουλές που σας δίνουν αυτοὶ ποτὲ δεν σας ωφέλησαν, ἐνὶ οἱ παραινέσεις οἱ δικές μου ἦταν πάντοτε συμφέροντες και στις δύο μορφές πολιτεύματος. (αντιδιαστολή)*

ΔΗΜ 18.220 *εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦθ' ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; θα μπορούσε κάποιος να ρωτήσει: ἐσὺ τόσο ξεπέρασες τους ἄλλους σε δύναμη και τόλμη, ὥστε ὅλα να τα κάνεις μόνος σου; (έμφαση)*

ΠΛ Πρωτ 319b *ἐγὼ γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημὶ σοφοὺς εἶναι ἐγὼ λοιπόν, ὅπως και οἱ υπόλοιποι Ἕλληνες, ἰσχυρίζομαι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι σοφοί. (έμφαση)*

Συχνά η έκφραση *σὺ δὲ* στην αρχή πρότασης δεν δηλώνει ούτε έμφαση στο δεύτερο πρόσωπο, ούτε αντιδιαστολή προς άλλο πρόσωπο. Σ' αυτή την περίπτωση, το *σὺ δὲ* ενισχύει το ρήμα της πρότασης και

συνήθως το αντιθέτει εμφανικά προς κάποιο άλλο ρήμα.

ΑΙΣΧ Αγ 1061-1062 εἰ δ' ἄξυνήμων οὔσα μὴ δέχη λόγον, σὺ δ' ἀντὶ φωνῆς φράζε καρβάνῳ χερί κι αν δεν καταλαβαίνεις τα λόγια μου, επειδή δεν ξέρεις τη γλώσσα μας, γνέψε με το βάρβαρο χέρι σου ἀντὶ να μιλήσεις.

ΞΕΝ ΚΠαιδ 5.5.21 εἰ μὴδὲ τοῦτο, ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ δὲ τούντεῦθεν λέγε αν και σ' αυτό, εἶπε, δεν θες να μου απαντήσεις, τότε πες μου το ἐξῆς.

ΔΗΜ 34.30-31 καὶ εἰ τοῦτο ἔπραξας, οὐδ' ἂν εἷς σοῦ μᾶλλον τῶν πλεόντων ἐθαυμάζετο. σὺ δ' ἀντὶ τοῦ πολλοὺς μάρτυρας τούτων ποιεῖσθαι πάντας ἀνθρώπους λανθάνειν ἐπειρῶ, ὥσπερ ἀδικῶν τι αν το εἶχε κάνει αυτό, δεν θα υπήρχε ἔμπορος με μεγαλύτερη υπόληψη ἀπὸ σένα· ἐσὺ ὁμως, ἀντὶ να καλέσεις πολλοὺς ως μάρτυρες των ενεργειῶν σου, προσπαθοῦσες να κρυφτεῖς ἀπ' ὅλους τους ἀνθρώπους, σαν να εἶχες κάνει κάποιο ἐγκλημα.

§2.36. Η προσωπική αντωνυμία του πρώτου και δευτέρου προσώπου διαθέτει διπλούς τύπους για τις πλάγιες πτώσεις του ενικού: ἐμοῦ - μου, ἐμοὶ - μοι, ἐμὲ - με και σοῦ - σου, σοὶ - σοι, σὲ - σε. Οι τονισμένοι τύποι χρησιμοποιούνται σε περίπτωση ἔμφασης και στους εμπρόθετους προσδιορισμούς, ἐνὼ οι ἐγκλιτικοί, ὅταν ἀπλῶς δηλώνεται το πρόσωπο.

ΔΗΜ 18.191 σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παριῶν ἔλεγον κι ἐνὼ ἐσὺ καθόσουν ἀφωνος ἐκεῖνο τον καιρό στις συνελεύσεις του δήμου, ἐγὼ ἀνέβαινα στο βήμα και μιλοῦσα.

ΛΥΣ 1.4 καὶ οὔτε ἔχθρα ἐμοὶ καὶ ἐκείνῳ οὐδεμία ἦν πλὴν ταύτης κι οὔτε υπήρχε κάποια ἄλλη ἔχθρα ἀνάμεσα σε μένα και σ' ἐκείνον, ἐκτὸς ἀπὸ την παρούσα.

ΞΕΝ Απομν 1.6.4 δοκεῖς μοι, ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγὼ μου φαίνεται, Ἀντιφώντα, πως ἔχεις την ἐντύπωση ὅτι η ζωή μου εἶναι τόσο ἀνιαρή, ὥστε εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐσὺ θα προτιμοῦσες να πεθάνεις, παρά να ζεις ὅπως ἐγὼ.

ΞΕΝ ΚΠαιδ 7.5.48 ἐγὼ γὰρ ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δὲ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ κατῴκνουν σοι προσεῖναι ἐγὼ, ἀρχίζοντας ἀπὸ την εποχή που ἦσουν ἀκόμη πολὺ νέος, ἐπιθυμοῦσα να γίνω φίλος σου, επειδή ὁμως ἐβλεπα ὅτι δεν με εἶχες καθόλου ἀνάγκη, δισταζα να σε πλησιάσω.

ΛΥΣ 16.8 οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε κανεὶς πολίτης δεν βλάφτηκε ἀπὸ μένα.

Το ἴδιο ἰσχύει και για τις πλάγιες ἐνικὲς πτώσεις του τρίτου προσώπου (οὗ - οὐ, οἷ - οἶ, ἐ - ἐ), οι οποίες ὁμως στον αττικό πεζὸ λόγο εἶναι ἐξαιρετικά σπάνιες· κάπως συχνότερα ἀπαντάται μόνο η δοτική οἷ - οἶ, ἐνὼ οι τύποι οὗ και ἐ ἐμφανίζονται κυρίως σε χωρία του Πλάτωνα με ποιητικὸ ὕφος. Στην ποίηση, για την αιτιατική ἐνικού του τρίτου προσώπου (σπάνια και για την αιτιατική πληθυντικού) χρησιμοποιούνται συνήθως οι τύποι μιν και νιν, πάντοτε ἐγκλινόμενοι.

ΠΛ Συμπ 174d καὶ περιμένοντος οὔ κελεύειν προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν κι ἐνὼ αὐτὸς τον περίμενε, ἐκεῖνος του ἔλεγε να προχωρήσει.

ΠΛ Συμπ 174e οἷ μὲν γὰρ εὐθύς παῖδά τινα τῶν ἔνδοθεν ἀπαντήσαντα ἄγειν οὔ κατέκειντο οἱ ἄλλοι ἕνας δούλος ἀπὸ μέσα ἔσπευσε να τον υποδεχθεῖ και τον οδήγησε ἐκεῖ ὅπου ἦταν ξαπλωμένοι οι υπόλοιποι.

ΣΟΦ Αντ 577-578 μὴ τριβάς ἔτ', ἀλλὰ νιν κομίζετ' εἴσω, δμῶες δεν χρειάζεται άλλη καθυστέρηση· πηγαίνετε την μέσα, δούλοι.

§2.37. Η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου δεν διαθέτει ονομαστική ενικού, ενώ και οι υπόλοιπες πτώσεις της είναι σχετικά σπάνιες, τουλάχιστον στον πεζό λόγο. Οι ανύπαρκτοι ή σπάνιοι τύποι της αντικαθίστανται από τις δεικτικές αντωνυμίες οὗτος, ὅδε (για παρόντα πρόσωπα), και ἐκεῖνος (για απόντα ή απομακρυσμένα πρόσωπα), από τις φράσεις ὁ μὲν ... ὁ δέ..., από την επαναληπτική αντωνυμία (μόνο στις πλάγιες πτώσεις).

ΛΥΣ 14.3 ὅσα δ' οὗτος παραλέλοιπεν, ἐγὼ καθ' ἕκαστον ὑμᾶς διδάξω κι ὅσα αὐτός ἔχει παραλείψει, θα σας τα παρουσιάσω ἐγὼ με λεπτομέρειες.

ΣΟΦ Αντ 699 οὐχ ἦδε χρυσῆς ἀξία τιμῆς λαχεῖν; δεν είναι ἀξία αυτή να κερδίσει χρυσό βραβείο;

ΛΥΣ 2.40 πολὺ πλείστον ἐκεῖνοι κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀπάντων ἀνθρώπων διήνεγκαν κατὰ πολὺ ἐκεῖνοι ξεπέρασαν σε ανδρεία ὅλους τους ανθρώπους.

ΘΟΥΚ 7.8.3 καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες, οὓς ἀπέστειλε, τὰ γράμματα καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἐκουσίων κινδύνων ἐπεμέλετο κι αυτοί, οι απεσταλμένοι, αναχώρησαν με τις ἐγγραφες αναφορές και τις προφορικές εντολές για ὅσα ἔπρεπε να πουν· ἐκεῖνος στο μεταξὺ (ο Νικίας) φρόντιζε για το στρατόπεδο, στοχεύοντας στην ασφαλή φρούρησή του μᾶλλον παρά διακινδυνεύοντας μάχη με δική του πρωτοβουλία.

ΘΟΥΚ 4.104.5 καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν αἱ ἔτυχον παροῦσαι ἔπλει κι αὐτός (ο Θουκυδίδης), μόλις το ἔμαθε, ἐπλευσε το ταχύτερο δυνατόν με ἑπτὰ πλοία που ἔτυχε να βρίσκονται ἐκεῖ.

ΘΟΥΚ 1.25.4 τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς εἶχαν ἑκατὸν εἴκοσι τριήρεις.

ΞΕΝ Ελλ 2.2.12 ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἵεναι κι αὐτός τους εἶπε να πάνε στη Σπάρτη.

§2.38. Για την αυτοπαθή χρήση των προσωπικών αντωνυμιών του πρώτου και δευτέρου προσώπου, βλ. §2.49. και §2.50. Για την χρήση της γενικής της προσωπικής αντωνυμίας ως γενικής κτητικής βλ. §2.40.